

Seisukoha saaja:

Haljala Vallavalitsus

haljala@haljala.ee

Seisukoha esitaja:

Eesti Metsa Abiks MTÜ (EMA)

abi@eestimetsaabiks.ee

Kõnealune dokument: Haljala valla tuuleenergeetika eriplaneering, Haljala valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalik väljapanek.

Alus seisukoha esitamiseks: Avaliku väljapaneku jooksul on igal isikul õigus avaldada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta arvamust.

Eesti Metsa Abiks on keskkonnaorganisatsioon, kelle põhikirjaline eesmärk on looduskaitse.

Seisukoht

1. Esmase eelvaliku alusel on planeeritud tuulikud rajada aladele mis asuvad rohevõrgustiku tuumikaladel.

Lääne-Viru maakonnaplaneeringu 2030+ (2019) alusel jääb suur osa Haljala valla kesk- ja põhjaosast rohevõrgustiku koosseisu. Seejuures hõlmab rohevõrgustik suuri tuumalasid ja ka neid ühendavaid koridore.



Väljavõte Lääne-Viru maakonnaplaneeringu 2030+ (2019) väärtuste kaardist. Rohevõrgustik on tähistatud helerohelise alana (T1, T2, K2 jne).

Haljala valla naabervalla, Kadrina valla, üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes, mis on koostatud eelmisel aastal, 2023, on hästi defineeritud roheline võrgustiku mõiste:

”Roheline võrgustik (ka rohetaistu või -võrgustik) on looduslikest ja poollooduslikest aladest koosnev strateegiliselt paigutatud süsteem, mille eesmärk on kindlustada erinevate koosluste ja liikide säilimine, pehmendada ja korvata inimtekkelisi mõjusid ning pakkuda muid mitmesuguseid looduse hüvesid ehk ökosüsteemiteenuseid. Roheline võrgustik toetab stabiilse keskkonnaseisundi ja keskkonnavastupanuvõime säilimist, hoiab alal inimesele elutähtsaid keskkonda kujundavaid protsesse (põhja- ja pinnavee teke, õhu puhastumine, keemiliste elementide looduslikud ringed jne). Sellega tagatakse põhjendatum ruumistruktuur, ökosüsteemide ja liikide säilimine ning keskkonna loodusliku iseregulatsiooni säilitamine ka inimesele sobival tasemel.

Rohelise võrgustiku puhul eristatakse kahte sorti struktuurielemente:

- tugialad (tuumalad) on ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema loodusväärtusega ja/või rohevõrgustiku seisukohalt olulisi ökosüsteemiteenuseid pakkuvad alad, millele valdavalt võrgustiku funktsioneerimine toetub. Tihti on tugialadesse hõlmatud kaitsealad, hoiualad, püsielupaigad, vääriselupaigad, loodusdirektiivi kooslused jne;
- koridorid seovad tugialad ühtseks toimivaks tervikuks ning on tuumalade vahelised rände- ja liikumisteed, aidates nii kaasa tugialade kõrge elurikkuse säilimisele ning leevendades

elupaikade hävimise ja killustamise mõju.“

Koos tuulikuparkide rajamisega kaasnevad raadamised, mis on vajalikud tuulikute ja tuulikuid teenindava platsi rajamiseks, tuulikuni viiva tee loomiseks ja elektriliinide vedamiseks tuulikuni.

Raadatud metsa ega lageraielanke ei saa rohevõrgustiku alana käsitleda, sest enamuse linnuliike ei lenda üle langi. Rohevõrgustik jääb killustunuks. Lisaks on tuulikud lindudele ohtlikud.

Tsoonid kuhu hetkel tuulikud on planeeritud püstitada, tooksid kaasa kindlasti paljude lindude ja käsitiivaliste hukkumise ja populatsiooni vähenemise piirkonnas.

Näiteks Selja jõe maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku, kus elutsevad II kaitsekategooria nahkhiired tiigilendlane ja pargi-nahkhiir. Arvestades kui lähedale jääb Selja jõe tuulikuala C siis märkimisväärsed negatiivsed mõjud on nahkhiirtele olemas.

Kliimaministerium on seisukohal, et I ja II kategooria liikide elupaigad vajavad täiendavat kaitset.

15.12.2023 kirjutas elurikkuse ja keskkonnakaitse asekancler Antti Tooming oma vastuses Eesti Metsa Abiks MTÜ -le alljärgnevat.

„Tulevikus on kaitstavaid alasid, mis panustavad mh elurikkuse kaitse eesmärkide täitmisel plaanis juurde moodustada. Hetkel on erinevates menetlusetappides uusi kaitstavaid (projekteeritavaid) alasid ~50 tuhande hektari ulatuses maismaal ja samas ulatuses ka merealal. Lisaks vajavad täiendavat kaitset I ja II kategooria liikide elupaigad, Natura elupaigad väljaspool kaitstavaid alasid, mis omakorda panustavad elurikkuse strateegia teise eesmärgi, liikide ja elupaikade seisundi parandamisse. Oluline on tagada kaitse ka säilinud terviklikele looduskompleksidele ja loodus- ning põlismetsadele, samuti panustada alade sidususse. Eesmärkide täitmine, niipalju kui see on võimalik, on plaanis tagada riigimaadel.

Elurikkuse strateegia eesmärgid on seatud Euroopa Liidu üleselt, eesmärk omaette ei ole niivõrd 30% pindala saavutamine, kui see, et olulised väärtused saaksid kaitstud ja säiliks ehk kvaliteet on tähtsam kui kvantiteet. Sisend edasiste eesmärkide osas on koondamisel ja kindlasti on plaanis järgmise aasta esimeses pooles ka erinevate huvigruppide kaasamine. Ettepanekud meie panuse kohta on plaanis Euroopa Komisjonile esitada järgmise aasta jooksul.“

Tuulikute rajamine Haljala valla roheline võrgustiku aladele läheb tugevasse vastuollu ka Haljala valla kehtiva üldplaneeringuga.

Kehtiv Haljala valla üldplaneering ütleb roheline võrgustiku kohta järgnevat:

„Säilitada tuleb tuumalade terviklikkus ja vältida terviklike loodusala killustumist. Tuumaladel tuleb vältida asustuse tekkimist ja uusehitisi (sh uued tehnokoridorid).

Rohekoridori alale uusi tootmis- ja äriobjekte (kontorid, ärid, teenindusotstarbelised ehitised) ei ehitata ning olemasolevaid ei laiendata (ehitusseaduse §2 lg 7 mõistes). Lubatud on olemasolevate tootmis- ja äriobjektide rekonstrueerimine olemasolevas mahus ehitusseaduse §2 lg 8 mõistes.“

Teedele mis hakkavad viima tuulikuteni tuleb ehitada teetammid samade põhimõtete järgi nagu riigi põhimaanteedel. Sellega väljatakse muld ja turvas ning asendatakse see liiva ja killustikuga. Seda on vaja selleks, et rajatavad teed peavad ära kandma tuulikuid püstitava tulevad rasked kraanad ja tuulikuosi transportiva tehnika. Nende uute korralike teetammidega teedega aga tekitatakse tammid ja pinnase niiskusrežiim saab hävitatud. Sellega muutub kogu ökosüsteem, kaovad paljud kaitsealused taimed, nahkhiired ja linnud piirkonnast, samuti väheneb põldude viljakus.

Kehtiv Haljala valla üldplaneering ütleb selgelt, et rohevõrgustiku tuumikaladele ei või rajada ei uusehitisi ega tehnokoridore. Tuulikud aga on tootmisüksused, sest koos nende rajamisega muudetakse maa sihtotstarve tootmismaaaks. Tuulikutega koos rajatakse ka uued tehnokoridorid. Samuti on tuulikute vundamendid väga mahukad ehitised mille ehitamiseks kulub umbes 1800 tonni betooni.

2. Negatiivne mõju lindudele

Eesti Ornitoloogiaühingu hinnangul väheneb igal aastal metsalindude arvukus 43 000 - 59 000 paari võrra ja põllulindude arvukus igal aastal 24 000 - 52 000 paari võrra.

Lindudele olulise mõjuga taristuks on ehitised või rajatised, mis jäävad lindude rändeteele, pesitsus- või toitumisalale ning põhjustavad lindude hukkumist, elupaiga killustumist või toitumisala kvaliteedi olulist langust. Kuna maismaa tuuleparkide rajamisega kaasneb teede ehitus ning metsa raadamine, on nende puhul täiendavaks negatiivseks faktoriks elupaikade hävimine.

Eesti koostamisel olev keskkonnavaldkonna arengukava 2030 (KEVAD)¹ sätestab, et paranenud seisundiga haudelinnuliikide osakaal peab alates algtasemest (2019) olema paranenud +30% aastaks 2030. Täna, aastal 2023 on lindude arvukus ornitoloogide hinnangul endiselt languses.

3. Tuulepargi rajamine maismaale ning Natura 2000 linnuala (Lahemaa rahvuspark) lähedusse on vastuolus siduva Euroopa Komisjoni määrusega "EL-i elurikkuse strateegia aastani 2030"²

Eesti Vabariik on liitunud Euroopa Komisjoni poolt kohustusliku elurikkuse strateegiaga aastani 2030, mis rõhutab kliimaneutraalsuse saavutamise vajalikkust: "Kestlikumalt hangitud taastuvenergia on väga oluline, et võidelda kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise vastu. **EL seab esikohale lahendused**, mis on seotud näiteks ookeanienergia, **avamere tuuleparkide (mis võimaldavad ka kalavarudel taastuda)**, päikeseparkide (mis toetavad elurikkust soodustava taimkatte teket) ja kestliku bioenergia kasutusele võtmisega."

EL-i elurikkuse strateegia ei toeta maismaatuuleparkide rajamist.

¹ <https://kliimaministeerium.ee/kevad>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380>

4. Tuulepargi rajamine Natura 2000 linnuala lähedusse nõuab Natura hindamise läbiviimist, mõju kaitseala terviklikkusele peab olema täielikult välistatud.

Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt ei välista olulise mõju avaldumist Natura alale see, et kavandatav tegevus leiab aset väljaspool Natura ala. Euroopa Kohtu selgituste kohaselt võib Natura alale olulist mõju avaldada nii ala territooriumil kui ka väljaspool seda toimuv tegevus (EKO C-142/16: *Komisjon vs. Saksamaa*, p 29). Tähendust ei oma see, kas tuulepark kattub looduskaitsealaga või mitte. Riigikohus on rõhutanud, et isegi kavandatava tegevuse kaudne mõju looduskaitsealale ei pruugi olla vähem oluline kui otsene mõju, mistõttu on otseste ja kaudsete mõjude eristamisel teisejärguline tähendus. Näiteks võib kaitsealuse linnuliigi elupaik samaväärselt hävida lindude jaoks oluliste tingimuste (niiskuseržiim, inimeste või sõidukite liikumine piirkonnas, müra) muutumise tõttu nagu elupaiga peale ehitamise tõttu (3-18-529, p 19).

Euroopa Kohtu praktikas selgitatud, et tegevusest lähtuv oluline mõju võib kanduda ka sadade kilomeetrite kaugusele ning avaldada olulist ebasoodsat mõju Natura ala terviklikkusele (EKO C-142/16, *Komisjon vs. Saksamaa*).

Võrdlusena, Rail Balticu lahendis, asusid Natura 2000 alal kaitstavad objektid Rail Balticu trassikoridorist 550 m, 670 m ja 1 km kaugusel ning Riigikohus leidis, et sellises olukorras oli Natura hindamine kohustuslik, sest välistada ei saanud olulise ebasoodsa mõju avaldumist Natura ala terviklikkusele (3-18-529, p 18 ja 20). Nii on see ka käesoleval juhul.



"Regio koostatud RMK Lahemaa Rahvupargi kaart.

5. Koos tuulikute rajamisega Haljala valda kasvab märkimisväärselt oht laiaulatuslikuks tulekahjuks. See kujundaks ohtu nii Haljala valla elanike elule ja tervisele kui ka kaitsealadele/rohevõrgustiku tuumikaladele.

FireTrace International³ andmetel on kolm kõige tihedamini esinevat tõsist riket tuulikutel järgnevad:

1. tuuliku labade purunemine (kõigist tõsistest juhtumitest moodustab see rike 19%), 2. tuuliku süttimine (15%), 3. kandevkonstruktsiooni rike (10%). Hetkel aga on planeeritud tuulikud rajada Haljala vallas roheline võrgustiku tugialale ja roheline võrgu koridori, vahetult looduskaitsealade kõrvale. Kliimamuutustega kohanemise arengukava kohaselt on üks peamisi tulevikukliima riske kuumalained.⁴ Koos kuumalainetega kasvab aga suurtulekahjude risk. 10.04.2015 ilmus Virumaa Teatajas lugu pealkirjaga „Süttinud elektrituulik purskas tuld.“⁴ Antud uudisloos kirjutatakse, tsiteerin: „Häirekeskusele teatati tulekahjust kolmapäeval kell 23.22. Põlesid 90 meetri kõrgusel asuvad tuulegeneraatori seadmed ning lendlevatest põlevatest seadmetükkidest ja sädemetest süttis kahel pool maanteed kulu. Päästjad kustutasid kulu ning tagasid valve maastiku võimaliku uuesti süttimise avastamiseks. Sündmuskohalt lahkusid päästjad kell 3.37.“

2013 aastal on kaitsnud Andres Sulg oma bakalaureusetöö teemal „Päästetööd tuulegeneraatorites Narva tuulepargi näitel.“⁵ Antud lõputöös on jõutud järeldusele, tsiteerin: „Igasugune tulekahju tuulikus osutab suurt ohtu päästjatele mitmel põhjusel: palju erinevatest materjalidest konstruktsiooniosasid ja detaile, sees on elektriseadmestik, mis võib olla pingestatud. Tuuliku kuju tõttu võib tekkida nii öelda "korstna" efekt, mis seisneb tõmbe tekkes tuuliku sees. Selle protsessiga kaasneb väga kiire, intensiivne põlemine ja kõrge temperatuur.“

Maailmas on kahjuks väga palju näiteid tuulikute tulekahjust, mille tõttu on tihti alguse saanud väga ulatuslikud, sadu hektareid hõlmavad, maastiku- ja metsapõlengud. Rajades aga tuulikud, mille kustutamine on nende kõrguse tõttu keerukas ja nõuab väga suurt võimekust ning ülikiiret reageerimist tuletõrjelt millist valmidust Haljala vallal ega ümbruskaudsete valdade päästekomandodel pole.

Tuulikuteni oleks vaja rajada raskeid tuletõrjesõidukeid kandvad teed, mis oleks kaherealised, et veevõtukohani sõitev paakauto pääseks mööda sõitma tuletõrje põhiautodest ja redelaudodest. Rajada oleks vaja platsid kus tuletõrjesõidukid saaksid manööverda ja nende lähedusse veevõtukohad.

Eelmainitud tegevuste tõttu aga muutuks tundmatuseni piirkond. Laiu teid rajades, manööverdamisplatse ja veevõtu kohti tehes oleks vaja võtta maapinda roheline võrgustiku tugialade ja roheline võrgu koridoride arvelt. Tulekahjuoht kasvaks koos tuulikutega suuresti ja seaks ohtu loodusobjektid, piirkonna elanike elu, tervise ja vara.

³ <https://www.firetrace.com/fire-protection-blog/wind-turbine-fire-statistics>

⁴ <https://virumaateataja.postimees.ee/3151753/suttinud-elektrituulik-purskas-tuld>

⁵ <https://digiriul.sisekaitse.ee/handle/123456789/784>

6. Koos tuulikute püstitamise kaasnemisega kõrge infraheli tase.

Haljala vallas asub palju matkaradu, puhkemaju ja vaatamisväärsusi nagu mõisad ning Haljala kirik. Suur osa inimesi kes ka väljastpoolt Haljala valda tulevad Haljalat külastama teevad seda puhkamise eesmärgil. Kindlalt aga kõrge infraheli taustal inimene puhata ei saa ja nii kaotaks Haljala oma turistid ja pikemas perspektiivis ka elanikud.

8. klassi füüsika õpikus⁶ on infraheli mõjust inimese tervisele kirjutatud järgnevalt: „31. mail 2003. aastal viis rühm Ühendkuningriikide uurijaid läbi eksperimendi, kus nad lasid umbes 700 inimesel kuulata muusikat, millele oli lisatud vaevu kuuldav 17 Hz infraheli toon. Infraheli tekitamiseks kasutasid nad spetsiaalset, eriti suure võnkeamplituudiga kõlarit, mis oli kinnitatud seitsme meetri pikkuse plastiktoru külge. Peaaegu veerand eksperimendis osalenutest kaebas rahutust, ebamugavustunnet, äärmist kurbust, närvilisust, hirmupuhanguid, külmavärinaid või surutusetunnet rinnus. Oma kõnes ütles professor Richard Wiseman: „Need tulemused viitavad, et madalsageduslik heli võib inimestes esile kutsuda ebaharilikke kogemusi, isegi kui nad ei suuda infraheli kuulla. Teadlased on oletanud, et selliseid helisid võidakse kasutada mõnes väidetavalt nõiutud kohas veidrate aistingute esile kutsumiseks, mida inimesed vaimudega seostavad. Meie tulemused igatahes kinnitavad seda oletust.““

07.01.2011 Eesti Päevaleht veebiväljaandes ilmus uudislugu pealkirjaga „Pevkuri soov: tuulikud elamutest kaugemale. Tuuliku lähedal elav inimene kurdab, et madalsageduslik müra paneb pea valutama.“⁷

Väljavõtte antud uudisloost, tsiteerin: „Sotsiaalminister Hanno Pevkur saatis nädala eest keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ettepaneku kehtestada Tallinna Tehnikaülikooli teadlaste soovitusel seadustesse nõue, et minimaalseks vahekauguseks tuuliku ja elamahoone vahel peab olema vähemalt kaks kilomeetrit.“

07.11.2007 Vooremaa veebiväljaandes ilmus uudislugu pealkirjaga „Müra tapab meid vaikselt.“⁸

Antud uudisloost kirjutatakse, tsiteerin: „Eriti kahjulik on müra une ajal, sest ta häirib puhkamist ning võib inimest mõjutada terve järgmise tööpäeva jooksul. Viimaste aastate uuringud on näidanud, et müra tõstab une ajal stressiga seotud hormoonide kortisooli, adrenaliini ja noradrenaliini taset. Mida kauem need hormoonid veres püsivad, seda suurem on risk, et inimesel tekivad eluohtlikud terviseprobleemid, näiteks südamehaigused, kõrge vererõhk või nõrgenenud vastupanuvõime.“

⁶ <https://opik.fyysika.ee/index.php/book/section/9297#/section/9297>

⁷ <https://epl.delfi.ee/artikkel/51289751/pevkuri-soov-tuulikud-elamutest-kaugemale>

⁸ <https://www.vooremaa.ee/mura-tapab-meid-vaikselt/>

05.01.2011 Postimehe veebiväljaandes ilmus uudislugu pealkirjaga „Tamkivi: tuulikute ja elamute vahemaa normid võivad saada reaalsuseks.“⁹

Väljavõtte antud uudisloost, tsiteerin: Pevkur toetus Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) teadlaste ettepanekule, mille järgi peavad kuni kahemegavatise võimsusega tuulikud olema eluhoonest vähemalt kahe kilomeetri, kolmemegavatise kolme kilomeetri ja kuni viiemegavatise nelja kilomeetri kaugusel. TTÜ toetus oma ettepanekus analüüsidele, mis koondasid peamiselt Suurbritannia ja Iirimaa tuuleparkide vahetus läheduses elavate inimeste kaebusi.

Küsitletud inimesed kurtsid müra ja tiivikute liikumisel tekkiva varjutuse halva mõju üle. See võib esile kutsuda unehäireid, peavalu, migreeni, peapööritust, väsimust ning ärevus- ja keskendumishäireid.“

Jääb arusaamatuks miks eriplaneeringut menetledes ei toetuta teadlaste seisukohtadele. Haljala valda soovitakse rajada 7 megavatiseid tuulikuid ainult kilomeetri kaugusele eluhoonetest. Nii on teadlikult Haljala vallavalitsusel plaanis ohverdada oma vallaelanike tervis tuulikuarendajate huvides.

7. Juba ainuüksi tuulikute käigukastid sisaldavad kuni 1400 liitrit õli ja tuulikute õlilekked on sagedased. Sellega kaasneb suur risk nii põhjaveele kui rohevõrgustiku tuumikalade säilimisele.

Antud teemat on käsitlenud näiteks Laiier oma uudisloos pealkirjaga „Cleaning up the dirty side to clean energy.“¹⁰

8. Haljala valla tuulikute eriplaneering on vastuolus Haljala valla arengukavaga.

Haljala valla kehtiv üldplaneering ütleb alljärgnevat.

„Haljala valla arengukava kohane strateegiline eesmärk on saada atraktiivseks elamise piirkonnaks, lisades väärtusi Haljala valla elukeskkonnale tervikuna. Puhkealad on olulised vallaelanike elukeskkonna kvaliteedi seisukohalt, nii ökoloogilisest, esteetilisest kui ka sotsiaalsest aspektist. Avalikud haljastud loovad meeldiva elukeskkonna, kujundavad piirkonna mainet ja tõstavad turvalisust.“

„Käesoleva üldplaneeringuga on puhkealadeks maakasutuse juhtfunktsiooniga P reserveeritud maid järgmiselt: • maa-alad Haljala alevikus; • maa-alad Aaspere külas; • maa-ala Essu tiikide ümbruses; • maa-ala Vainupea jõe kaldal Kandle külas.“

Märkus: Haljala aleviku vahetus kauguses asuvad tuulikualad A, B, C ja D. Essu kõrvale jääb kohe tuulikuala C. Kandle küla jääb tullikualade A ja B vahetusse lähedusse. Sellega on Haljala valla tuuleparkide eriplaneering vastuolus kehtiva Haljala valla üldplaneeringuga.

⁹ <https://majandus.postimees.ee/367539/tamkivi-tuulikute-ja-elamute-vahemaa-normid-voivad-saada-reaalsuseks>

¹⁰ <https://www.laiier.io/use-cases/wind-turbine-oil-leaks>

Haljala valla üldplaneeringu kaart.

„Käesoleva üldplaneeringu koostamisel on uute elamualade reserveerimisel arvestatud maastike ilmele avalduvate mõjudega – väärtuslikke pärandkultuurmaastikke ja miljööväärtuslikke alasid on ette nähtud hoida. Samuti on elamualade reserveerimisel arvestatud väärtuslike põllumaade paiknemisega. Et erinevatel aegadel kujunenud elamualadel oleks võimalik säilitada olemasolevat struktuuri ja ehitada olemasolevasse miljöösse sobivate mahtudega uut hoonestust, on käesolevas üldplaneeringus toodud eraldi ehitustingimused reserveeritud elamualadele (vt ptk 3.5).“

„Kokkuvõtvalt on parima võimaliku otsuse saavutamiseks kaalutletud elamuehituspiirkondade asutamiseks sobivate kohtade eeliseid ja puudusi. Nende optimaalse ja aktsepteeritava vahekorra puhul ongi ala kasutatavaks loetud ning elamuehituseks sobiliku alana reserveeritud. Samuti on põhjendatud vajaduse korral arvestatud vallaelanike konkreetsete ettepanekutega elamualade reserveerimiseks.

Käesoleva üldplaneeringuga on elamualad maakasutuse juhtfunktsiooniga E1 reserveeritud Selja jõe äärde. Käesoleva üldplaneeringuga on elamualad maakasutuse juhtfunktsiooniga E2 reserveeritud järgmiselt: • Haljala alevikku; • Aaspere külla; • Auküla külla; • Essu külla; • Kisuvere külla; • Tatruse külla; • Varangu külla; • Põdruse külla; • Aasu külla; • Lihulõpe külla; • Sauste külla; • Kavastu külla; • Kärnu külla; • Kandle külla; • Vanamõisa külla; Idavere külla; • Võle külla.“

Märkus: „Selja jõe kõrvale jääb tuulikuala C. Haljala aleviku vahetus läheduses asuvad tuulikualad A, B, C ja D. Aaspere küla lähedal asub tuulikuala D. Auküla külaalaga katub tuulikuala D. Essu kõrvale jääb kohe tuulikuala C. Tatruse külaala kattub tuulikualadega B ja C. Varangu küla kattub tuulikualadega B ja C. Põdruse külaala kattub C tuulikualalga. Lihulõpe küla jääb vahetusse lähedusse tuulikualaga D. Sauste küla jääb vahetusse lähedusse tuulikualadega A ja B. Kavastu küla vahetusse lähedusse jääb tuulikuala A. Kandle küla kattub tuulikualaga B ja jääb tuulikuala A vahetusse lähedusse. Vanamõisa küla vahetusse lähedusse jään tuulikuala B. Idavere küla vahetusse lähedusse jääb tuulikuala C. Võle küla alaga kattuvad tuulikualad A ja B.

Selja jõe maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku, kus elutsevad II kaitsekategooria kaitsealused nahkhiired tiigilendlane ja pargi-nahkhiir. Arvestades kui lähedale jääb Selja jõe tuulikuala C siis märkimisväärsed negatiivsed mõjud on nahkhiirtele olemas.

Käesoleva üldplaneeringuga on elamuala maakasutuse juhtfunktsiooniga E3 reserveeritud. Haljala alevikku, Kõldu külla ja Vanamõisa külla.

Märkus: „Vanamõisa küla kõrvale jäävad tuulikualad B ja C.

Väljavõte Haljala valla üldplaneeringust ilmetamaks kui range on kehtiv Haljala valla üldplaneering: „Oluline on tagada hoonete proportsioonide hea vaadeldavus ning välistada hoone ja selle reklaamide (reklaamtulbad jms) liigne domineerimine ümbruskonna üle. Ärihooned Aasperes tuleb paigutada nii, et fassaadid ja külalisparkimine on orienteeritud teede suunas ja rahulikumat tagahoovid või hoone küljed olemasolevate elamute suunas.“

Kui isegi reklaamtulp ei või olla liiga domineeriv siis kuidas saab lubada tuulikuparke mis koosneksid mitmekümnetest Tallinna Teletorni kõrgusega rajatistest?

Planeerimisseadus ütleb: „**2. peatükk, Planeerimise põhimõtted § 8. Elukeskkonna parendamise põhimõte, Planeeringuga tuleb luua eeldused kasutajasõbraliku ning turvalise elukeskkonna ja kogukondlike väärtusi kandva ruumilise struktuuri olemasoluks ja säilitamiseks ning esteetiliselt miljöo arenguks, säilitades olemasolevaid väärtusi.**“

Seega hetkel rikutakse Haljala valla eriplaneeringuga Planeerimisseaduse aluspõhimõtteid ning kannatajaks on ennekõike kohalik kogukond.

„Haljala vallas kuuluvad säilitamisele need alad, mida asustavad teaduslikust seisukohast eriti huvipakkuvad taime- ja loomaliigid ning mis pakuvad huvi oma geoloogilise ehituse ja omapäraste pinnavormide tõttu. Samuti kuuluvad säilitamisele need alad, kus inimese mõju on märgatav, kuid kus see on rohkem suunav, kui valitsev, kus on säilinud endine kultuurmaastik koos vanade ehitistega. Haljala valla maastikupilti iseloomustavad: hooldatud kultuurmaastikud, eelkõige avatud põllumajandusmaastikud; ajalooline mõisaasustus ja vanad, hästi säilinud struktuuri ja hoonestusega külad; arheoloogiamälestiste rikkus; lavamaa tasane või nõrgalt lainjas pinnavorm, mida liigendab Pandivere kõrgustik; valla metsad ja loodusobjektid jne. Kokkuvõtvalt on Haljala valla üldplaneeringu lahenduse koostamisel arvestatud järgmiste väärtuslike säilitatavate aladega:

- kaitstavad loodusobjektid (vt ptk 2.9.1);
- roheline võrgustik (vt ptk 2.9.2);
- väärtuslikud maastikud. Ilusate vaadetega teelõigud ja vaatekohad (vt ptk 2.9.4);
- miljööväärtusega alad ja ehitised. Mälestised (vt ptk 2.9.4).“

Märkus: „Hetkel aga plaanitud tuulikualad asuvad just kohe elamualade vahetus läheduse või rohevõrgustiku tuumikaladel. Sellega on eriplaneeringus otsene vastuolu kehtiva Haljala valla üldplaneeringuga.“

Vabariigi Valitsuse määrusega kuulub „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“, tsiteerin: „tuulepark Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003. a määruse nr 184 „Võrgueeskiri“ tähenduses, mis koosneb vähemalt 30 meetri kõrgustest elektrituulikute.“

9. Väärtuslik põllumaa.

Väljavõte Haljala valla kehtivast üldplaneeringust:

„Väärtuslikud põllumaad

Lääne-Viru maakonna teemaplaneeringuga (Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused, 2005) on välja toodud kõrge viljelusväärtusega põllumaad. Kõrge viljelusväärtusega põllumaa on määratud mullastiku viljakuse ja maaharimise sobivuse alusel. Hindamisel on tuginetud mullakaardi mullahindepunktidele. Arvestades maakonna mullahindepunktide keskmist väärtust, on kõrge boniteediga põllumaa valikul aluseks võetud 45 mullahindepunktist suurema väärtusega maad (kogu Eesti haritava maa keskmine mullahindepunkt on 41). Väärtuslikud põllumaad on kantud üldplaneeringu kaardile, ehitustingimusi on täpsustatud ptk 3.9.2).“

Märkus: „Tuulikualad jäävad suuresti väärtuslikule põllumaale. Vastuolu kehtiva üldplaneeringuga. Teetammide rajamisega tuulikuteni rajatakse tammid millega muutub maapinna niiskurežiim ja väheneb märkimisväärselt väärtusliku põllumaa viljakus.“

10. Väärtuslikud maastikud.

Väljavõtte Haljala valla kehtivast üldplaneeringust:

“Väärtuslikud maastikud

Lääne-Viru maakonna teemaplaneeringuga (*Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused, 2005*) on määratletud Haljala valla alale jäävad väärtuslikud maastikud. Väärtuslike maastikena käsitletakse eelkõige inimese tegevuse ja maakasutuse tulemusena kujunenud kultuurmaastikke. Kultuurmaastik on kooslus põllumajandusmaastikust, asustusest ja teedevõrgust koos seal sisalduvate looduslike elementidega. Väärtuslikud maastikud on alad, mis võiksid saada maastikuhoolduslepingute objektiks ja mille hoidmiseks on maakonna teemaplaneeringuga kehtestatud ehitus- ja kasutustingimused.

Kultuurmaastiku kaitse eeldab majandustegevuse ja uute rajatiste hoolikat planeerimist, et ei hävitataks olemasolevaid väärtusi. Samal ajal saab kultuurmaastikku kaitsta ainult sihipärase hooldusega.

Õgvendamata teelõigud, mis pakuvad kauneid vaateid ja läbivad vaheldusrikast

maastikku on maakonna teemaplaneeringus määratletud ilusate teelõikudena.

Maakonna teemaplaneeringuga on lisaks ilusate vaadetega teelõikudele

määratletud ka vaatekohad.

Ilusad teelõigud Haljala valla territooriumil on:

- *Eisma-Andi-Kiva-Kandle teel (sh Vihula vallas);*
- *Kandle-Aaviku-Varangu teel;*
- *Kärmu-Sauste teel;*
- *Võipere-Sauste teel;*
- *Aaspere küla teel;*
- *Sauste-Haljala teel;*
- *Vanamõisa-Veltsi teel;*
- *Haljala-Tatruse-Varangu teel;*
- *Tallinna-Narva maantee (80-88 km-l);*
- *Tallinna-Narva maantee (90-93 km-l).*

Lisaks maakonna teemaplaneeringus välja toodud vaatekohtadele, teeb käesolev üldplaneering ettepaneku määrata Haljala valla maamärgi – Haljala kiriku – vaadeldavuse säilimiseks vaatesektori Tallinn–Narva maantee poolt. Vaatesektoris tuleb edasist ehitustegevust piirata, et vaated maanteelt kirikule jääks avatuks. Üldplaneeringu kaardile on märgitud vaatesektor, kuhu uute hoonete ehitus ja puude ja kõrgemaks kui 3 m kasvavate pöösaste istutamine tuleb keelata (vt JOONISED Üldplaneeringu kaart).

Teedel on ka maastikuesteetiline väärtus: maastike ilu vaadeldakse põhiliselt teedelt, neil liikuja pilk püsib suurema osa aega teel; teed oma loogete, nähtavuse või varjatusega on jõulised inimtekkelised maastikuelemendid (Parts, 2002). See tõdemus peaks olema lisaargument teedesse tehtavate investeeringute üle otsustamisel, põllu- ja rohumaaade võsastumise vältimisel ja vaadete hoidmises avatuna ning teeäärsete ehitiste välisilme suhtes rakendatavate piirangute ranguse osas (Parts, 2002). Käesolev üldplaneering teeb ettepaneku, et kaardile tähistatud kaunitelt teelõikudelt avanevad vaated tuleb hoida avatuna.

Käesolevas üldplaneeringus nimetatud väärtuslikud maastikud on kavandatud järgmiste kasutamise- ja ehitustingimustega:

- Hoonete ehitamisel või ümberehitamisel tuleb säilitada ja sobitada maastikule omased hooned ja elemendid. Uute ehitusalade ja joonrajatiste rajamisel tuleb säilitada olemasolevad väärtused ja sobitada uued elemendid kooskõlas olemasolevatega nii, et maastiku väärtus ei kahaneks oluliselt;

- Detailplaneeringu koostamisel tuleb huvitatud isikul detailplaneeringu algatamise või projekteerimistingimuste taotlusele lisada käsitletava maaüksuse (maaüksuste) kohta koostatud maastikuanalüüs ning hinnang kavandatava ehitise sobivuse kohta ümbritsevasse keskkonda.

Vastavalt sellele on vallavalitsusel õigus otsustada detailplaneeringu lähteülesandes seatavate tingimuste või projekteerimistingimuste ning keskkonnamõju strateegilise hindamise ja täiendavate uuringute koostamise vajaduse üle;

- Väärtuslike märgalade kuivendamine on keelatud;
- Väärtuslikud põllualad on soovitatav säilitada;
- Väärtuslike maastike alale jäävates metsades on soovitatav vältida lageraiet;
- Kõigile väärtuslikele maastikele on soovitatav koostada maastikuhoolduskavad.

Hoolduskavad saavad olla aluseks alade säilitamise ja taastamisega seotud otsustele ning nende põhjal saab motiveeritult kavandada hoolduseks vajalikke meetmeid.

Märkus: Kõigi eelmainitud teelõigud jäävad vahetusse kaugusesse planeeritavatest Haljala valla tuuleparkidest. Tugev vastuolu kehtiva Haljala valla üldplaneeringuga.“

11. Haljala valla üldised ehitustingimused.

Väljavõte Haljala valla kehtivast üldplaneeringust:

„Haljala valla üldplaneeringu ehitustingimuste määramisel on lähtutud avalikust huvist (laiemas tähenduses). Ehitustingimuste seadmisel on püütud tagada, et lühiajaline kasu ei seaks ohtu pikemaajalisi ühiskonnagruppide huvisid ja eesmärgi. Üldiste ehitustingimuste määramine on kooskõlas Haljala Valla arengukava kohase eesmärgiga tagada vallaelanikele kvaliteetne elukeskkond.

Ehitiste paigutamisel maastikku tuleb lisaks lähiümbrusele arvestada kogu vaateväljaga. Detailplaneeringu või (selle koostamise kohustuse puudumisel) ehitusprojekti koostamisel tuleb arvestada kaugvaadete koridoridega (vaated veekogudele, maamärkidele, loodusobjektidele või väärtuslikele maastikele). Detailplaneeringus või hoone projektis tuleb kajastada, kas planeeritav või kavandatud ehitist võib varjata käiguteedelt, naaberhoonetest või kaugemal paiknevatest hoonetest avanevaid vaateid.“

Märkus: Tuulikute rajamine Haljala valda on ajendatud lühiajalisest kasust ja seab ohtu pikemaajalisi ühiskonnagruppide huvisid ja eesmärgi. Lisaks visuaalsele ja müra häiringutele kaasneks ka tuulikute läheduses viibivatele inimestele suur oht nende elule ja tervisele. Selle tingib asjaolu, et talveti tuuliku labad jäätuavad ja teadmata hetkel võivad jäätüki lennata teadmata suunas. Seda teemat on käsitletud näiteks Eologix Ping uudisloos „Dangers and risks due to ice accumulation on wind turbines.“

12. Miljööväärtusega alad.

Väljavõtte Haljala valla kehtivast üldplaneeringust:

„Vältida tuleb mobiilsidemastide ja teiste dominantsete ehitiste paigaldamist väärtuslikule maastiku alale ja kaunite vaadete vaatesektorisse.

Haljala valla maamärgi – Haljala kiriku – vaadeldavuse säilimiseks Tallinn– Narva maantee poolt tuleb vaatesektoris edasist ehitustegevust piirata, et vaated maanteelt kirikule jääks avatuks. Üldplaneeringu kaardile on märgitud vaatesektor, kuhu uute hoonete ehitus tuleb keelata.“

Märkus: Antud eriplaneeringu realiseerudes jääksid Tallinn-Narva maantee poolt vaadates vaadet domineerima tuulikualad A, B ja C ning kirik muutuks nende kõrval märkamatuks. Haljala kiriku kõrguseks on 34 meetrit. Hetkel eriplaneeringuga planeeritakse kiriku vahetusse lähedusse kümnetest tuulikutes koosnevat tuulikuparki kus tuulikute kõrgused saaksid olema samas suurusjärgus Tallinna Teletorniga.

Kokkuvõtte

Rohelise võrgustiku tuumaala ja koridori muutmine tööstusmaa funtsioone kandvaks maa-alaks Natura 2000 linnu- ja käsitiivaliste alade kõrval on mõeldamatu ja vastuolus kõigi mõeldavate keskkonna kaitse-eesmärkidega. Populaarsetelt virgestus- ja puhkealadelt peletada inimesed eemale raadatud metsa, müra ja hiiglaslike tööstuslike objektidega on tervisesporti, liikumist ja loodushuvi tugevalt pärssivad tegevused. Panna surve alla kohalikud toitlustus- ja majutusasutused, mida külastatakse ennekõike nende asutuste ümber olevate loodusväärtuste ja vaadete tõttu, on Haljala valla ettevõtluskeskkonda ja üldelulist populaarsust elukeskkonnana ning puhkepiirkonnana lõhkuvad. Oleme kindlal seisukohal, et eriplaneeringus näidatud eelvaliku aladele tuulikuid rajada ei või.

Lugupidamisega

Indrek Hein

Eesti Metsa Abiks MTÜ

valdkonna ekspert

indrek_hein@hotmail.com

tel: 527 7737

Helena Eenok

Eesti Metsa Abiks MTÜ

juhatuse liige

helena@eestimetsaabiks.ee

tel: 5698 7256